

“ეკონომიკური პროფილი”, #5, 2009, თებერვალი

მაია ახვლედიანი

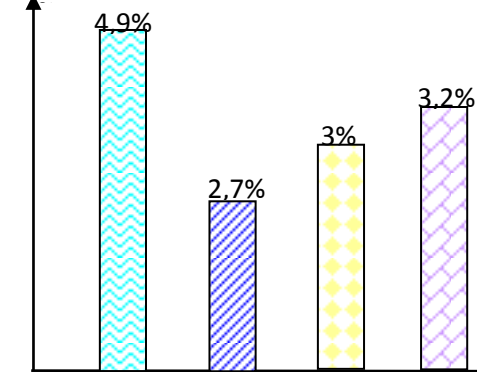
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის დოქტორანტი

2002 2003 2004 2005

შალის ქსოვილების მსოფლიო ბაზრის თანამედროვე მდგომარეობა

საფეიქრო ბაზარი, მისი სპეციფიკიდან გამომდინარე, მსოფლიო ბაზრის მნიშვნელოვან სეგმენტს ქმნის. დღეისათვის მსოფლიო საფეიქრო ბაზრის საერთო მოცულობა 450 მილიარდ დოლარს შეადგენს. საფეიქრო წარმოების მსოფლიო მოხმარება 2002 წელს გაიზარდა 4,9%-ით, 2003 წელს – 2,7%-ით, 2004 წელს – 3%-ით, 2005 წელს – 3,2 %-ით, 2006 წელს კი – 3,8%-ით, როგორც ვხედავთ, 2003 წლიდან ბაზარს გააჩნია მყარი ზრდის ტენდენცია (იხ. ნახ 1)¹

ნახ. 1 მსოფლიო საფეიქრო ბაზრის ზრდის დინამიკა

საფეიქრო პროდუქციის მოხმარებაზე მოქმედ უმნიშვნელოვანეს ფაქტორს წარმოადგენს ფასი. საფეიქრო პროდუქციაზე ფასების 10%-ით კლება იწვევს მისი მოხმარების დონის ზრდას 0,4%-ით. ანალიტიკოსთა აზრით, საფეიქრო ნაწარმის მოხმარების ყოველწლიური ზრდა მომავალში იქნება 2,2,% და 2010 წლისათვის მიაღწევს 62 მილიონ ტონას.²

უკანასკნელი ათწლეულის მნიშვნელოვანმა გეოგრაფიულმა ცვლილებებმა გამოიწვია საფეიქრო მრეწველობაში ხუთი მთავარი რეგიონის ჩამოყალიბება ესენია: აღმოსავლეთ აზია, სამხრეთ აზია, დასავლეთ ევროპა, იაპონია და ა.შ.შ. თითოეული მათგანი აწარმოებს შალის, ბამბის, აბრეშუმის, სელისა და სინთეტიკური ბოჭკოების ქსოვილებს. დასავლეთის ეკონომიკურად განვითარებული ქვეყნების წილი ქსოვილებისა და ტანსაცმლის მსოფლიო წარმოებაში თანდათან კლებულობს. განვითარებად ქვეყნებში კი, პირიქით, აღინიშნება საფეიქრო მრეწველობის ზრდის ტენდენცია იაფი სამუშაო ძალის ხარჯზე. გიერთ ასეთ ქვეყანას გააჩნია უკუაღმართული საფეიქრო დარგი. მათ ვხვდებით მიეკუთვნებიან: ინდოეთი, პაკისტანი, ² «Лица бизнеса». Консалтинг-центр «Шаг» №9/1 (102) сентябрь 2005

¹ <http://www.stepconsulting.ru>

ბანგლადეში, სირია, თურქეთი, ბრაზილია, არგენტინა. ქსოვილების წარმოების მიხედვით ლიდერის პოზიცია უჭირავთ ჩინეთს, ინდოეთს, რუსეთს იაპონიას და ა.შ.ს. საფეიქრო მრეწველობის ლიდერია ჩინეთი, რომელსაც 2005 წლის ბოლოს მსოფლიო საფეიქრო ბაზრის 23-28%-ს იჭერდა. მისი ექსპანსია დღესაც გრძელდება. 2005 წელს დასრულდა აშშ-ს, კანადას, ევროსაბჭოსა და ნორვეგიას შორის შეთანხმება საფეიქრო ქსოვილების შესახებ, რომელიც ადრე განვითარებადი ქვეყნებიდან საფეიქრო ქსოვილების ექსპორტს ზღუდავდა. 2005 წლიდან იაფი ჩინური საფეიქრო პროდუქციის ექსპორტი ევროგაერთიანების ქვეყნებში 400%-მდე გაიზარდა.³

აღსანიშნავია, რომ ევროკავშირისაკენ ორიენტირებულმა ქვეყნებმა თანდათანობით დაიწყეს ინტეგრირება ევროკავშირის თავისუფალი ვაჭრობის ზონაში. ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების ეკონომიკაში ჩაიღო ათეული მილიარდი დოლარი, მრავალი საერთაშორისო კომპანიების ინვესტიციების სახით, რამაც ხელი შეუწყო ვაჭრობის ზრდას და სხვადასხვა ქვეყნების ეკონომიკების ევროკავშირში კონვერგენციას. ინვესტიციების მოდინების შედეგად შეიქმნა კონკურენტული გარემო განსაკუთრებით, პოლონეთში, უნგრეთში, ჩეხეთში, სლოვაკეთსა და რუმინეთში საფეიქრო წარმოების განვითარებისათვის.

საფეიქრო მრეწველობის მნიშვნელოვანი ქვედარგია შალის მრეწველობა. შალის ქსოვილების წარმოების ნედლეულის ძირითად სახეებს წარმოადგენს ცხოველური წარმოშობის ბოჭკოები, ალდგენილი მატყლი, წარმოების ნარჩენები და ქიმიური ბოჭკოები. ცხოველური წარმოშობის ნატურალური ბოჭკოების ძირითადი წყაროებია: ცხვრები, თხები და აქლემები. ცხვრის მატყლზე მოდის მთელი მოხმარებული მატყლის 90%-ზე მეტი. ნაზმატყლიანი ცხვრისაგან მიღებული მატყლიდან გამომდინარეობს საუკეთესო ქსოვილები, ხოლო უხეში მატყლი გამოიყენება უხეში მაუდებისა და ნოხების საწარმოებლად. რუსეთში ნაზმატყლიანი ცხვრის მოშენება განვითარებულია ჩრდილოეთ კავკასიაში, ქვედა პოვოლჟიესა და ციმბრიში.

საბჭოთა წლებში სსრკ ვერ უზრუნველყოფდა წარმოებას საკუთარი ნედლეულით და ახორციელებდა მატყლის მსხვილი პარტიების შექმნას ავსტრალიაში, ახალ ზელანდიაში, არგენტინასა და ურუგვაიში. ბოლო ათწლეულებში მოხდა ნედლეულის დარგის გაფართოება ქიმიური ბოჭკოების ხარჯზე.

შალის მწარმოებელი ქვეყნების უმრავლესობაში (ავსტრალია, ახლი ზელანდია, რუსეთი, სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკა, არგენტინა, ურუგვაი და ა.შ.) 90-იანი წლების დასაწყისში შეიმჩნეოდა შალის წარმოების მწვავე კრიზისი, რომელმაც XX- XXI საუკუნეების მიჯნაზე გამოიწვია ცხვრის რაოდენობის შემცირება 1250 მლნ თავიდან

³ <http://www.marketing.e-ratings.com ua>

(1990წელი) – 1050 მლნ თავამდე (2000 წელი) ანუ 16%-ით კლება.⁴

შალის წარმოების საერთაშორისო ორგანიზაციის მონაცემებით 1990 წელს წარმოებული იქნა 1977 ათასი ტონა შალი, 2002 წლებში – 1270 ათასი ტონა, ანუ მისი წარმოება შემცირდა 36%-ით. 2005 წლისათვის შალის წარმოების საერთო მოცულობა შეადგენდა – 1215 ათას ტონას, 2002 წელთან შედარებით ისევ გაგრძელდა კლების ტენდენცია და 5% შეადგინა. (იხ. ცხრილი 1). ამავე პერიოდში მსოფლიოში ყველა ბოჭკოს წარმოება 39.5 მლნ-დან 51,1 მლნ. ტონამდე გაიზარდა.

ცხრილი 1

ცხვრის სულადობა და შალის მსოფლიო წარმოება

ცხვრის სულადობა	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005
მლნ. ც.	1078	1050	1002	993	980	976	976
ჩინეთი	127	133	137	139	142	150	150
ავსტრალია	116	111	106	98	76	78	78
დსთ	50	49	50	47	43	42	42
ახალი ზელანდია	46	42	40	39	37	35	35
სამხ. აფრ. რესპ.	29	25	24	24	22	19	19
არგენტინა	14	14	13	10	10	9	9
ურუგვაი	15	12	11	12	10	7	7

შალის მსოფლ. წარმ.						
(ათასი ტონა)	1383	1361	1308	1270	1225	1215
ჩინეთი	449	451	453	455	458	465
ავსტრალია	185	178	172	165	150	148
დსთ	139	140	138	125	120	110
ახალი ზელანდია	73	67	73	75	52	47
არგენტინა	37	37	35	30	31	29
ურუგვაი	39	32	30	31	30	26
სამხ. აფრ. რესპუბლიკა	50	47	45	45	42	39

წყარო: <http://marketing.e-ratings.ua>

მსოფლიო ექსპორტის მოცულობა განისაზღვრება შალის მწარმოებელი 5 მთავარი ქვეყნის რესურსებით. ეს ქვეყნებია ავსტრალია, ახალი ზელანდია, არგენტინა, ჩინეთი და ურუგვაი. მათი ხვედრითი წილი გლობალური ექსპორტში 88%-დან (2002-2003 წლები) 73,5%-მდე (2005-2006 წლები) შემცირდა.⁵ შალის მსოფლიო იმპორტი მიმდინარე ათწლეულის დასაწყისში ხასიათდებოდა შესყიდვების ზრდით ჩინეთში, ხოლო დასავლეთ ევროპაში, ამერიკასა და იაპონიაში კი, პირიქით – შემცირების ტენდენციით. ჩინეთის წილის მსოფლიო იმპორტში გაიზარდა 2005

⁴ <http://www.legprominfo.ru/prom>

⁵ <http://www.bin.com.ua/obzor>

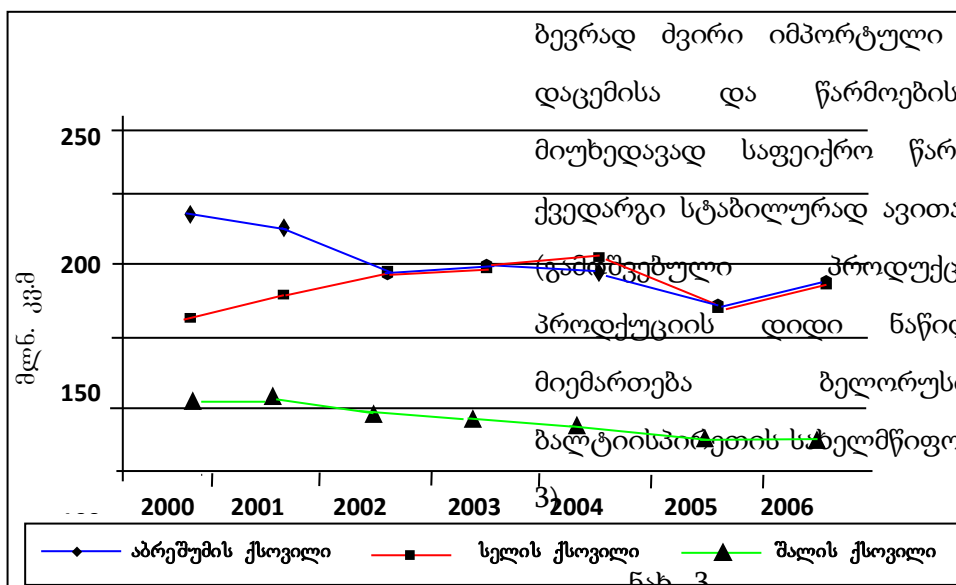
წლისათვის _ 27%-ით, იტალიის _ 13%-ით, დიდი ბრიტანეთის _ 7,6%-ით.⁶

2004 წელს აშშ-ის გადამამუშავებელ წარმოებაში შალის საერთო მოცულობამ ტანსაცმელზე 84%, ნოხების წარმოებაზე კი 16% შეადგინა. ამავე წელს შალის იმპორტმა ქვეყანაში შეადგინა 88%. აქედან ავსტრალიიდან შემოსულ შალზე მოდიოდა 77%, ახალი ზელანდიიდან შემოსულ შალზე კი 11%.⁷

რუსეთის ფედერაციამ 1993 წლამდე შეძლო მსოფლიო რეიტინგის მე-4 პოზიციაზე პრეტენდირება, მაგრამ შალის გადამამუშავების მნიშვნელოვანი შემცირების გამო 1995 წლიდან იგი ვერ მოხვდა პირველ ათეულში. რუსეთის ფედერაციის ქსოვილების ბაზრისა და საერთო გამოშვების მოცულობის უმცირესი წილი (დაახლოებით 1%) დაიკავა შალის ქსოვილებმა.

ნახ. 2. რუსეთში საფეიქრო ქსოვილების წარმოების

დინამიკა 2000-2006 წლებში

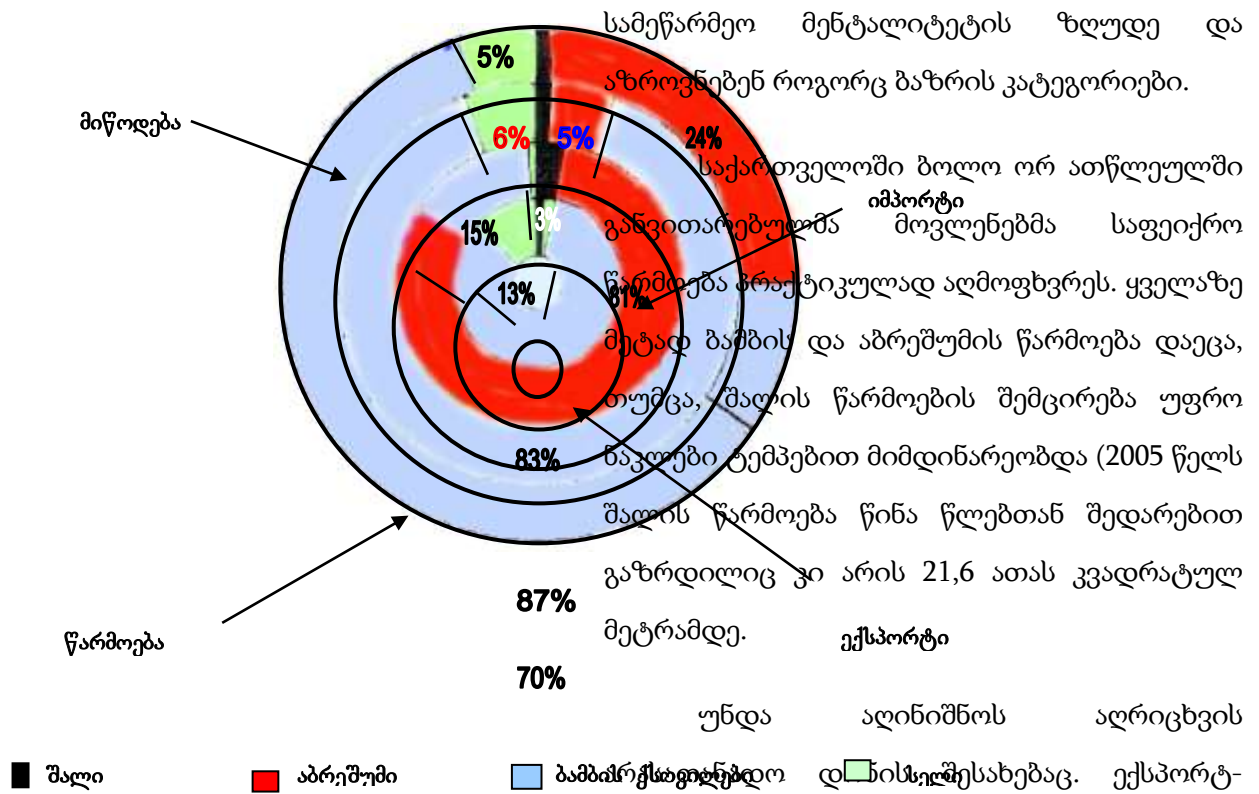
წყარო: «Лица бизнеса». Консалтинг-центр «Шаг» №9/1 (102) сентябрь 2005

როგორც ნახაზიდან ჩანს (იხ. ნახ. 2.) შალის ქსოვილების წარმოება უკანასკნელი წლების განმავლობაში საგრძნობლად ჩამორჩება აბრეშუმის და სელის ქსოვილების წარმოებას. შალის ქსოვილების ყველაზე მსხვილი იმპორტიორია იტალია. ბოლო წლებში შალის ქსოვილების სტაბილური შემცირების გამო (5 წელიწადში 30%-ზე მეტი) საფეიქრო საწარმოები განიცდიან სამამულო ნედლეულის დეფიციტს. სამამულო შალი ხარისხობრივი ანალოგიებით ჩამორჩება იმპორტულ შალს, ამიტომ მაღალხარისხიანი კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოებისათვის სამამულო საფეიქრო საწარმოები იძულებულნი არიან გამოიყენონ

ბევრად ძვირი იმპორტული შალი. ბაზრის დაცემისა და წარმოების შემცირების მიუხედავად საფეიქრო წარმოების შალის ქვედარგი სტაბილურად ავითარებს ექსპორტს (გამომწვევებული პროდუქციის 15%). პროდუქციის დიდი ნაწილის ექსპორტი მიემართება ბელორუსიასა და ბალტიისპირეთის სახელმწიფოებში (იხ. ნახ.

ნახ. 3. შალის ბაზრის განაწილება

⁶ <http://www.informanaliz.ru>
⁷ <http://www.ua-tenders.com>

2005 წელს 2003 წელთან შედარებით საფეიქრო წარმოებაში აღინიშნება ქსოვილების წარმოების მოცულობის შემცირება. მათ შორის ბამბის ქსოვილების 2,7%-ით, შალის ქსოვილების 19,2%-ით. თუმცა საფეიქრო ქსოვილების ცალკეულ სექტორში (სელი, სინთეტიკური ბოჭკოები) აღინიშნება ზრდა.⁸

რუსეთის საწარმოები დღესდღეობით ქმნიან მსხვილ, ვერტიკალურად ინტეგრირებად ჰოლდინგებს. პირველ რიგში, ისინი ავითარებენ გასაღების განშტოებულ სისტემებს, რომლებიც აღწევენ ქვეყნის ყველა ძირითად რეგიონში, ეს ცხადია, ჰორიზონტალური ტენდენციაა, რომელიც უჩვენებს, რომ დარგის საწარმოებმა გადალახეს

MAIA AKHVLEDIANI

The modern condition of shawls' textiles in the world's market

S u m m a r y

In the article "The modern condition of shawls' textiles in the world's market" Akhvlediani M remarks, that nowadays trading of weave in the World's market has a tendency of growing. The

⁸ <http://www.rosprom.gov.ru>